

Tanıtım

Tema: Eski Çağ Medeniyetleri

Konu: Eski Çağ'da İnanç, Bilim Ve Sanat

Alt Konu:

1. Eski Çağ'da İnançlar

2. Eski Çağ'da Bilim ve Sanat

Temanın Amacı: Eski Çağ toplumlarındaki inançlar ile bilim ve sanat anlayışları arasındaki ilişkiyi yorumlayabilme

Anahtar Kavramlar: Panteon ,Politeizm, Konfüçyüsçülük, Budizm, Gök Tanrı, Şamanizm, Ziggurat

Köprü Kurma

"Fani insanlar tanrıların doğduklarını ve kendi kıyafetleri, sözleri ve biçimleri olduğunu sanırlar. Ne var ki öküzlerin, atların ve aslanların elleri olsaydı ya da insanlar gibi elleriyle resim yapıp eserler oluşturabilseylerdi, o takdirde atlar tanrıların at benzeri, diğer yandan öküzler de öküz benzeri suretlerini resmeder ve bunların her biri kendilerine özgü vücutlara biçim verirlerdi. Etiyopyalılar tanrıların düz burunlu ve siyahi olduğunu düşünür; Traklar ise mavi gözlü ve kızıl renk saçlı olduklarını."

Yunan filozofu Kolofonlu Ksenofanes

Size göre Eski Çağlarda dinlerin çok tanrılı olma ve tanrıların insan suretinde düşünülme nedenleri nedir?

Günümüzde tek tanrılı dinlere inancın daha yaygın olma nedeni sizce nedir? Açıklayınız.

Eski Çağlarda dinlerin çok tanrılı olma ve tanrıların insan suretinde düşünülme nedenleri arasında, insanların duygusal ve manevi ihtiyaçlarını karşılama isteği ve tanıdık gelmeyen ya da gizemli görünen şeyleri insan için en tanıdık modelle açıklama eğiliminde olmasıdır. Dini inancın konusu olan varlıkların insanların kolayca bağ kurabileceği biçimde tasvir edilmesinin önemli olduğunu ve Antik (kadim) dönemdeki insanlar, tek bir tanrının bir bireyin ihtiyaçlarının tamamını karşılama pek mümkün olmadığını düşünürlerdi.

Kölelik sisteminin ortadan kalkması, gelişen felsefi durumlar, bilimde ve teknolojiye yaşanan gelişmeler, insanın, doğada ve toplumda ilk ve değişmez sebebi araştırmasına yol açan tarihsel şartların etkisiyle her şeye gücü yeten bir tek tanrı düşüncesine ulaşması tek tanrılı dinlerin yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Eski Çağ'da İnanç, Bilim ve Sanat

Eski Çağ Toplumlarındaki İnançlar

- Eski Çağ toplumlarının inançları, bilim ve sanat anlayışlarına dair bilgi edinmek için çeşitli kaynaklar mevcuttur.
- **Yazılı Belgeler ve Efsaneler:** Eski çağlarda pek çok toplum, inançlarını ve mitolojilerini yazılı olarak aktarmıştır. Homeros'un İlyada ve Odyssea gibi eserleri, Mısır mitolojisi ve papirüsler, Mezopotamya'da bulunan çivi yazılı tabletler bu tür kaynaklardır.
- **Dinî Metinler ve Ayinler:** Eski çağ toplumlarına ait dini metinler ve ayinler, o dönemin inanç ve ibadet pratikleri hakkında bilgi verir.
- **Arkeolojik Bulgular:** Piramitler, tapınaklar, mezarlar, heykeller, yazıtlar ve eski şehir kalıntıları bu kategoriye girer.
- **Filozofların Eserleri:** Antik Yunan felsefesi gibi düşünce sistemlerini inceleyen filozofların eserleri, o dönemin bilim anlayışı ve dünya görüşü hakkında bilgi verir. Örneğin, Platon'un eserleri ve Aristoteles'in yazıları önemli kaynaklardır.
- **Sanat Eserleri:** Heykeller, freskler, mozaikler ve diğer sanat eserleri, o dönemdeki estetik anlayışı, mitolojik temalar, dinî inançlar ve toplumsal yapılar hakkında ipuçları sağlar. Örneğin, Antik Mısır heykelleri ve Yunan vazoları bu tür kaynaklar arasında yer alır.

Mezopotamya Toplumunda İnançlar

- Mezopotamya, tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış bir bölge olarak, çok çeşitli inanç sistemlerinin geliştiği önemli bir kültürel merkezdir.
- Mezopotamya dinleri, temelde Sümerlerin ve Akadların inanç ve uygulamaları ile onlardan sonra gelen, Asur ve Babililerin inançlarını ifade etmektedir.
- Mezopotamya halklarında politeist tanrı anlayışı hâkimdir.
- Mezopotamya toplumları, evrenin kontrolünü sağlayan çeşitli tanrılardan oluşan zengin bir panteon(tanrılar meclisi) inancına sahipti.
- Her tanrı belirli doğal, toplumsal veya kişisel bir alanı yönetmekteydi.
- Tanrıların sıralanışında belirgin bir hiyerarşi bulunmaktaydı.
- Belli başlı ana tanrılar, diğer daha küçük tanrıların efendileri konumundaydı.
- Sümerlerde Enlil (rüzgar ve fırtına tanrısı), Enki (su ve bilgelik tanrısı), İnanna (aşk ve savaş tanrıçası) gibi önemli tanrılar görülür.
- Babil İmparatorluğu'nda Marduk (Babil tanrıları arasında en önemlisi, yaratıcı tanrı), İştar (aşk, savaş ve doğa tanrıçası) gibi tanrılar Babil mitolojisinde önemli yer tutar.

- Asur İmparatorluğu'nda, Aşur (savaş ve başarı tanrısı), İştar (Asur'da da önemli bir tanrıça), gibi tanrılar Asur mitolojisinde dinî pratiklerin ve kùltlerin odak noktası olmuştur.
- Tapınaklar, Mezopotamya toplumlarının din ve toplumsal yaşamının merkezindeydi.
- Tapınaklar dinî, siyasi ve ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği alanlar olarak öne çıkıyordu.
- Rahipler, tapınakların işleyişinden sorumlu olan önemli bir sınıftı.
- Onlar, tanrılarla iletişim kuran, ritüelleri gerçekleştiren ve toplumsal düzeni sağlayan aracı figürlerdi.
- Dinî ritüeller, Mezopotamya uygarlıklarında günlük hayatın ayrılmaz bir parçasıydı.
- Törenler, festivaller ve kurbanlar, tanrılara olan sadakatin ve toplumdaki hiyerarşinin görünür kılındığı önemli etkinliklerdi.
- Tanrıların iradesi, krallar aracılığıyla toplumsal düzeni ve yasalari belirlemekteydi.
- Din, ahlak ve hukuk iç içe geçmiş, toplumsal yaşamın temel referanslarını oluşturmuştur.

Etkinlik 1

Yıllarca Göbeklitepe'de kazı başkanlığını yürüten ve 2014 yılında yaşamını yitiren Prof. Dr. Klaus Schmidt, Göbeklitepe'deki günlük yaşam hakkında şu bilgileri vermiştir: "Göbeklitepe'deki kazılarda elde ettiğimiz bulgularla, dünyanın bilinen en eski tapınma merkezlerinden birinin bu bölgede olduğunu ortaya çıkarmıştık. Ancak, son kazı çalışmalarıyla tapınma merkezinin dünyanın en büyük tapınma merkezi olduğunu tespit ettik. Yaptığımız araştırmalarda, Cilalı Taş Devrinde yaşamış insanların, yabani sığır, akrep, tilki, yılan, aslan, yaban eşeği, yaban ördeği ve yabani bitki kabartmalarını incelediğimizde hayvanlarını evcilleştiremedikleri sonucuna ulaştık. Ayrıca, dikili taşların (Stel) üzerindeki resimler ve kabartmalar o dönemde yaşamış olan insanların sanatları hakkında bizlere fikir veriyor. Buradaki tapınak, dünyanın bilinen en büyük tapınağı olma özelliğini taşıyor."

Metin ve görselden yola çıkarak Göbeklitepe'nin özelliklerini anlatan özgün bir metin oluşturunuz.

Cevabı öğrencilere bırakılmıştır.

Mısır Toplumunda İnançlar

- Eski Mısır inanç sistemine göre birçok tanrı ve tanrıça vardı.
- Her tanrı veya tanrıça, belirli bir işlev veya alanda uzmanlaşmıştı.
- Ra, Güneş tanrısı olarak Mısır mitolojisinin en önemli tanrılarında biriydi.
- Tanrılar arasında Osiris (ölüm ve yeniden doğuş tanrısı), İsis (aile ve doğurganlık tanrıçası), Horus (hükümdarlık ve koruyuculuk tanrısı), Anubis (ölümün koruyucusu ve mumyalama tanrısı) bulunmaktadır.

Güneş Tanrısı Ra

- İsis, Hathor ve Bastet gibi tanrıçalar, dinî ritüeller ve doğurganlık sembolizmiyle öne çıkmıştır.
- Güneş tanrısı Ra ile ilişkilendirilen firavunlar, güneşin temsilcisi olarak kabul edilirdi.
- Firavunlar, tanrı - kral olarak görülür ve tanrısal kaynaklı bir güce sahip olduklarına inanılırdı.
- Tanrılara tapınma, kurban sunma ve dinî törenler günlük hayatın önemli bir parçasıydı.
- Mısırlılar, ölümden sonra ruhun öbür dünyada yeni bir yaşam süreceğine inanırlardı.
- Mumyalamak, ölümden sonra ebedi hayatı garantilemek için önemli bir ritüeldi.

Yunan Toplumunda İnançlar

- Eski Yunan inançları, yoğun bir şekilde yaşayan ve kültürel, siyasi, ve dinî yaşamı derinden etkileyen bir dizi inanç ve tanrıları içerir.
- Eski Yunan toplumunda, insanlar birden çok tanrıya tapardı. (Politeizm)
- Eski Yunan tanrıları insan benzeri gücü ve zayıflıkları olan varlıklardı. Her birinin kendi alanları, güçleri ve kişisel özellikleri vardı.
- İnsan yaşamına sürekli müdahale ederlerdi.
- Tanrılar arasında da güç mücadeleleri, entrikaları ve ilişkileri vardı.
- Zeus, Hera, Poseidon, Hades, Athena gibi farklı tanrılara sahiptiler.
- Eski Yunan toplumunda tanrılar için inşa edilen tapınaklar vardı.
- Tapınaklar, dinî törenlerin ve ibadetlerin gerçekleştirildiği kutsal mekanlardı.
- Tanrılara yönelik en önemli ayin, hayvan kurbanı takdimi idi.
- Kurbanlar, tanrıların memnuniyetini kazanmak ve onlardan yardım dilemek amacıyla sunulurdu.

- Eski Yunanlılar, tanrıları onurlandırmak için çeşitli dinî festivaller düzenlerlerdi. Bu festivallerde müzik, dans, oyunlar ve şölenler yer alırdı.

Çin Toplumunda İnançlar

- İnançlar, Çin kültüründe ahlak, etik ve aile bağları gibi önemli toplumsal değerleri şekillendirmiştir.
- Çin'in inanç sistemi, farklı dinî ve felsefi geleneğe dayanır.
- Konfüçyüsçülük öğretileri, ahlaki değerler, sosyal düzen ve yönetim ilkeleri üzerine odaklanırdı.
- Aile içi ilişkiler, töre ve geleneklere önem verir.
- Taoizm, doğa yasalarına uyum ve doğal akışı takip etme fikrine dayanan bir dindir.
- Çin'de Budizm, Çin'e yayılan ve yerel inançlarla sentezlenen bir dindir.
- Atalar tapınması, ölümlerin ruhlarına saygı göstermek ve onların desteğini ve korumasını istemek üzerine kurulmuştur.
- Geleneksel Çin dinlerinde, gök, toprak, su ve hasat tanrıları gibi doğal güçlerin kişiselleştirilmesi de yaygındır.
- Bu tanrılara, sağlık, refah ve iyi hasat gibi nimetler için ibadet edilirdi.

Hint Toplumunda İnançlar

- Eski Hint toplumunda inanç sistemi, karmaşık ve çeşitlidir.
- Hint toplumlarının yaşam biçimini derinden etkileyen Hinduizm, Budizm, Jainizm gibi dinler vardır.
- Eski Hint inançları arasında en yaygın olanı Hinduizm'dir.
- Hinduizm çok tanrılı bir din olup, çeşitli tanrılar ve tanrıçaları içerir.
- Başlıca tanrılar arasında Brahma (yaratıcı tanrı), Vishnu (koruyucu tanrı) ve Shiva (yıkıcı tanrı) bulunur.
- Eski Hint inançlarından bir diğeri Budizm'dir.
- Budizm yaşamın acılarını anlama ve bu acılardan kurtuluş arayışını vurgular.

Angkor Wat Tapınağı - Kamboçya

- Jainizm, ahimsa (şiddetsizlik) ve karmayı (eylemlerin sonuçları) merkeze alan bir din olarak bilinir.
- Eski Hint inançları, ritüeller, tapınaklar, festivaller ve yoga gibi uygulamalar aracılığıyla günlük yaşamı etkilemiştir.

Etkinlik 2

Aşağıda kendini tanıttığı bazı özellikleri verilen öğelerin kimler olduğunu boş bırakılan yere yazınız.

BEN KİMİM?

Hera

- Evlilik Kraliçesi olarak anılır.
- Olympos tanrıları arasında kraliçe vasfına sahiptir.
- Doğum sırasında kadınların ve evliliklerin koruyucusudur.

Ra

- Mısır mitolojisinde Güneş tanrısıdır.
- Kutsal merkezi Heliopolis'tir.
- Çocuklarının en tanınmışları Bastet, Ma'at, Hathor ve Sekhmet'tir.

Marduk

- Babil Yaratılış Destanı'na (Enuma Eliş) göre Mezopotamya'nın en güçlü tanrısıdır.
- Babil'de kral olacak kişileri belirleyen tanrıydı.
- Babil kentinin koruyucu tanrısı olarak kabul edilmiştir.

Taoizm

- Çince'de yol, yürümek, konuşmak, yön, yöntem, akış vb. anlamlara işaret eder.
- Dünyadaki nesnelerin aslında gerçekten var olmadığını savunan bir inanç sistemidir.

Brahma

- Hindu dininde yaratılışın tanrısıdır.
- Vişnu ve Şiva ile birlikte Trimurti denilen tanrı üçlemesini teşkil eder.
- Alemin yaratıcısı yüce Tanrı ile bir tutulmuştur.

Zeus

- "Tanrıların ve İnsanların Babası" dır.
- Yunan mitolojisinde en güçlü ve en önemli tanrıdır.
- Roma'da Jüpiter olarak da bilinir.
- Göklerin, şimşeklerin ve gök gürültülerinin tanrısıdır.

Türkistan Toplumunda İnançlar

- Türkler tarih boyunca farklı din ve inançları benimsemişlerdir.
- Bu duruma göç, yaşam tarzları, yeni kültürlerle tanışmaları gibi durumlar etkili olmuştur.
- Türklerin inanç sisteminin merkezinde "Gök Tanrı" yer alır.
- Gök Tanrı inancı, Türklerin en eski inançlarından biridir.
- Şamanizm ise doğaüstü güçlerle iletişim kuran şamanların varlığına dayalı bir inanç sistemi olarak kabul edilir.
- Gök tanrı tek yaratıcıdır ve eşi benzeri yoktur.
- Türklerde her zaman ahiret inancı vardır.
- Tabiat kuvvetlerine inanma önemli bir yer tutar.

Şaman Ayini

- Güneş, Ay, yıldızlar, akarsu, yıldırım, orman vb. varlıkların birer ruh taşıdığına inanırlardı.
- Can ve ruh (tin), cennet (uçmağ), cehennem (tamu), cenaze törenleri (yuğ) kavramları vardır.
- Ölmüş atalarını yüceltmek için kurbanlar sunmuşlardır. (Atalar Kültü)
- İslam, Orta Asya'ya 7. yüzyılda girmeye başladı.
- İslam'ın yayılması, ticaret yollarının ve kültürel etkileşimlerin bir sonucu olarak gerçekleşmiştir.
- İslamiyet, Türk kültürünü zenginleştiren ve şekillendiren önemli bir etken olmuştur.

Örnek 1

İslamiyet öncesi Türkler, Gök Tanrı dinine inanıyorlardı. Bu inanca göre Tanrı tekti ve kâinatın yaratıcısıydı. Ölümünden sonra yeni bir hayat başlardı. Bu dinde, yazılı dinî kaynaklar ve ruhban sınıfı yoktu.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Türkler İslamiyet'i yazılı kaynaklardan öğrenmiştir.
- B) Türkler İslamiyet'i kabulü çok çabuk olmuştur.
- C) Türkler Avrupalıları inanç noktasında etkilemişlerdir.
- D) Türk inanç yapısı katı kurallarla sınırlıdır.
- E) İslam dini ve Gök Tanrı inancı benzerlik göstermektedir.

Verilen özellikler her iki dinde de var olan özellikler olup İslam dini ile Gök Tanrı inancı arasında benzerlikler olduğu söylenebilir.

Cevap E

Etkinlik 3

Aşağıdaki kavramları birbirleri ile eşleştiriniz.

a.	Uçmağ	Tin	d
b.	Tamu	Cenaze Töreni	e
c.	Kurgan	Mezar	c
d.	Ruh	Cennet	a
e.	Yuğ	Din Adamı	f
f.	Şaman	Cehennem	b

Eski Çağ'da Bilim ve Sanat

Mezopotamya'da Bilim ve Sanat

- Mezopotamya uygarlıkları, gökyüzünü ve gezegenleri gözlemleyerek astronomi alanında önemli ilerlemeler kaydettiler.
- Ay ve Güneş takvimleri geliştirdiler, yıldızların hareketlerini izlediler ve gezegenlerin konumlarını hesapladılar.
- Matematik alanında da önemli çalışmalar yapan Mezopotamyalılar, sayı sistemlerini, geometrik şekilleri ve cebirsel denklemleri keşfettiler.
- Mezopotamya uygarlıkları, mimari ve heykel sanatlarında büyük bir ustalık sergilemiştir.
- Tapınaklar, saraylar ve zigguratlar gibi anıtsal yapılar, Mezopotamya'nın mimari mirasının önemli örnekleridir.

Ziggurat

- Mezopotamya heykelleri genellikle tanrıları, kralları ve günlük yaşam sahnelerini tasvir etmiştir. Bu heykeller, taş, kil ve metal gibi malzemelerden yapılmıştır.
- Bitkisel ilaçlar, cerrahi müdahaleler ve ilaçlar kullanarak hastalıkları tedavi ettiler.
- İlaçlar, bitkiler, mineraller ve hayvan ürünlerinden elde ediliyordu.
- Tıp ve eczacılık, o zamanlar gelişmiş bir bilgi birikimine dayanıyordu.

Mısırda'da Bilim ve Sanat

- Eski Mısır uygarlığı, bilimin sanatın iç içe geçtiği bir dönemdir.
- Antik Mısır'da matematik, astronomi, tıp ve mühendislik gibi alanlarda önemli gelişmeler yaşanmıştır.
- Güneş, Ay ve yıldızların hareketlerini takip etmişler, bu gözlemlerle takvim sistemleri ve tarım uygulamaları geliştirmişlerdir.
- Eski Mısır'da cerrahi, kemik kırıklarını düzeltmek, yaraları dikmek ve tümörleri çıkarmak gibi işlemleri içeriyordu.
- Eski Mısır sanatı, firavunları ve tanrıları yücelten heykel, resim ve dekorasyonlarla ön plana çıkmıştır.
- Hiyeroglifler, Eski Mısır uygarlığının kullandığı karmaşık bir yazı sistemidir.
- Bu yazı sistemi, tapınak duvarlarına, papirüs rulolarına ve diğer yüzeylere kazınmış veya yazılmış resimler ve sembollerden oluşur.
- Tanrılar, firavunlar, tanrıça figürleri, hayvanlar (özellikle nil kedisi ve boğa gibi kutsal hayvanlar) sıkça resmedilmiştir.
- Büyük piramitler, tapınaklar ve anıt mezarlar gibi mimari yapılar, Eski Mısır mimarisinin en dikkat çeken örnekleridir.

Yunan'da Bilim ve Sanat

- Yunan medeniyeti, felsefe, bilim, matematik, tıp, mimari, heykeltıraşlık, tiyatro ve edebiyat gibi birçok alanın gelişimine büyük katkılarda bulunmuştur.
- Eski Yunan'da felsefe, insan düşüncesinin temellerini oluşturdu.
- Sokrates, Platon ve Aristoteles gibi filozoflar, bilgi, gerçeklik, ahlak ve varlık gibi temel konuları tartıştılar.
- Aristoteles, mantık ve bilimde önemli ilerlemeler kaydetti.
- Hipokrat başta olmak üzere Eski Yunan'da anatomi, fizyoloji ve hastalıkların nedenleri üzerine önemli bilimsel çalışmalar yapıldı.
- Yunan mimarisi, tapınaklar, tiyatrolar, agora (pazar yerleri) gibi yapılarla tanınır.
- Eski Yunan heykeltıraşlığı, idealize edilmiş insan figürlerini ve tanrıları canlandıran önemli bir sanat formudur.
- Polikleitos ve Praksiteles gibi heykeltıraşlar, bu dönemin önde gelen sanatçıları arasındadır.
- Homeros'un İlyada ve Odyssea gibi destanları, Eski Yunan edebiyatının temel taşlarındandır.
- Yunan sanatı, estetik mükemmelliğe ve dengeli orantılara odaklanır. İnsan vücudunun güzelliğini, doğanın mükemmelliğini ve akılcılığı vurgulayan bir anlayışı yansıtır.

- Atina'da bulunan ve antik Yunan tiyatrosunun önemli örneklerinden biri olarak kabul edilen Dionysos Tiyatrosu günümüze kadar ulaşmıştır.

Dionysos Tiyatrosu - Atina

Çin'de Bilim ve Sanat

- Eski Çin, matematikte ve astronomide önemli ilerlemeler kaydetmiştir.
- Çarpma ve bölme işlemlerini kolaylaştıran çeşitli matematiksel teknikler geliştirmişlerdir.
- Çinliler gökyüzünü dikkatlice gözlemlədiler ve astronomik tablolar oluşturdular.
- Çin, ipek üretimi, pusula, kağıt ,barut ve matbaacılık gibi önemli icatlara sahiplik yapmışlardır.
- Çinliler gökyüzünü dikkatlice gözlemlədiler ve astronomik tablolar oluşturdular.
- Geleneksel Çin tıbbında, bitkisel ilaçlar ve akupunktur gibi uygulamalar vardır.
- Konfüçyüsçülük ve Taoizm gibi felsefi sistemlerin edebiyata derin bir etkisi olmuştur.
- Binlerce yıllık bir geleneğe sahip Geleneksel Çin sanatları, kalliğrafi, resim, seramik ve heykel gibi çeşitli disiplinleri kapsar.
- Çin mimarisinde çok katlı kuleler, tapınaklar ve saraylar önemli yer tutar.

Hint'te Bilim ve Sanat

- Hindistan, hem bilim hem de sanat açısından zengin bir kültürel mirasa sahiptir.
- Hindistan'daki bilimsel çalışmalar, diğer eski uygarlıklarda görüldüğü gibi, özellikle takvim çalışmaları üzerinde yoğunlaşmıştır.
- Ay'ın hareketlerini açıklarken, onun safhalarını Güneş'in hareketleriyle ilgi kurarak açıklamışlardır.

- Brahmagupta ve Aryabhata gibi matematikçiler, cebirsel denklemler, sayı teorisi ve trigonometri üzerine çalışmalar yapmışlardır.
- Hint sayı sistemi hali hazır sistemimizin temelini teşkil etmiştir.
- M.S. IX. yüzyılda İslam Dünyasında yaşamış olan meşhur matematikçi Harezmi Hint sayı sistemini kaleme aldığı Kitab al-Muhtasar fi Hisab al-Hindi adlı eseriyle, İslam Dünyasına tanıtmıştır.
- Burada verilen hesaplama sistemi, on tabanlıdır ve sıfır içerir.
- Bitki bazlı ilaçlar, masaj terapileri, yoga ve diyetle sağlığı koruma ve iyileştirme üzerine tıbbi çalışmalar yapmışlardır.
- Eski Hint heykel sanatı, Tanrı ve Tanrıçaların heykelleri ile zenginleşmiştir. Bu heykeller genellikle tapınaklarda veya dini ritüellerde kullanılmak üzere yapılmıştır.

Türklerde Bilim ve Sanat

- Türklerin yaşadığı coğrafya ve dönemin kültürel dinamikleri bilim ve sanat anlayışında etkili olmuştur.
- Konargöçer yaşamın etkisi ile "On İki Hayvanlı Türk Takvimi" düzenlenmiştir.
- "Otacı" adı verilen şifacılar tıbbi müdahalelerde bulunmuşlardır.
- Maden işlemede marifetli bir toplumdur.
- Çini, minyatür, resim, heykel ve diğer el sanatlarında; özellikle dokumacılıkta oldukça ileri seviyededirler.

Örnek 2

Türklerin, takvimi çok eski zamanlardan beri kullandıklarını tarihî araştırmalar göstermektedir. Türk kavimlerinin en eski zamanlardan beri, en çok kullandıkları takvim sistemi, On İki Hayvanlı Takvim sistemidir. İslam-Türk âlimleri bu on ikili sisteme "Tarih-i Türki", "Tarih-i Türkistan", "Tarih-i Khita" ve "Uygur" veya "Sal-i Türkan" yani "Türk Yılı" demektedirler. Güneş yılı esas alınarak oluşturulan bu takvimde Dünya'nın ömrü 3.600.000 yıldır. Bu süre 360 vendir. 1 ven, 10.000 yıldır. 12 yıl ise bir devirdir. Bir yıl, 365 gün, 5 küsur saattir.

Buna göre Türklerin takvimi oluşturmalarında aşağıdaki bilimlerden hangisi ile uğraştıkları kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Kimya   B) Fizyoloji   C) Astronomi
D) Kriminoloji   E) Ekonomi

Takvim alanında yapılan çalışmalar gök bilimi olan astronomi ile uğraştıklarını kanıtlar.

Cevap C

Örnek Cevap Anahtarı

1.E 2.C

1. Sümer inancına göre krallar yeryüzündeki insan topluluklarını yönetmek için tanrılar tarafından "çoban"lar olarak görevlendirilmişlerdir. Bu inanca tutku ile bağlı olan Sümer kralları geride bıraktıkları çivi yazılı belgelerde yönetme yetkisini tanrılardan aldıklarını her fırsatta dile getirip, iktidarlarını meşrulaştırmışlardır. Bu anlayış Sümerlileri bertaraf eden Akadlılar zamanında da benimsenmeye devam etmiş ve Akadlı krallar yönetme yetkisinin tanrılar tarafından kendilerine verildiğini iddia etmişlerdir.

Buna göre Sümer ve Akad devletlerinin yönetim anlayışında aşağıdaki alanlardan hangisinin etkisinden söz edilebilir?

- A) Eğitim B) Kültür C) Sanat
D) Din E) Hukuk

2. Sümerlerin yarattığı din anlayışı ve panteon sistemi uzun zaman sürecinde Mezopotamya'da Akadlardan başlayarak, Babil ve Asurlular ile Suriye'nin eski sakinleri ve Anadolu toplumları arasında bütünüyle veya kısmen yayılmış ve yerleşmiştir.

Bu bilgilere göre,

- I. Sümer din anlayışı farklı bölgelere yayılmıştır.
II. Sümerlerde çok tanrılı din anlayışı vardır.
III. Türkler din anlayışını Sümerlerden almıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

3. Mezopotamya'da en önemli görevlerden birisi tanrılar için tapınak inşa etmektir.

Mezopotamya' da inşa edilen bu tapınaklara verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Templum B) Ziggurat C) Şapel
D) Kilise E) Katedral

4. Mısır'da kardeşi Osiris'i gaddarca öldüren Seth ilahı adeta kötülüğü temsil eder hale gelmiş, babası Osiris'in öldürülmesi üzerine Horus da Seth'in tam tersine iyilik ve doğruluğun yanında gösterilerek bu iki unsurun temsilcisi olmuştur. Böylece iyilik ve kötülük kavramları gibi doğruluk ve yanlışlık da Horus ve Seth'e mal edilmiştir.

Yalnız bu bilgilere göre Mısır hakkında aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

- A) Çok tanrılı din anlayışı vardır.
B) Tanrılara insana ait özellikler yüklemişlerdir.
C) Site devletleri şeklinde örgütlenmişlerdir.
D) Ahlaki kavramlar kullanmışlardır.
E) Mitolojik unsurlar vardır.

5. Eski Yunanda tedavi yöntemi olarak büyü'nün kullanılmasından Odysseia destanında bahsedilmektedir. Bu destan Homeros'un bir diğer destanı olan İlyada'ya göre daha mistiktir. Odysseia destanında aslında büyü'nün tedavi amaçlı kullanımından ziyade insanların hayvanlara dönüştürülmesi gibi olaylardan bahsedilmiştir

Bu bilgilere göre Yunan toplumunda,

- I. doğaüstü olaylara inanma,
II. hastalıkların kaynağını hayvanlar görme,
III. eğitime önem verme

durumlarından hangilerinin görüldüğü söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I,II ve III

6. Eski Çağ'da aşağıdaki inanç sistemlerinden hangisi Çin toplumunda görülmez?

- A) Budizm   B) Brahmanizm   C) Taoizm
D) Konfüçyanizm   E) İslamiyet

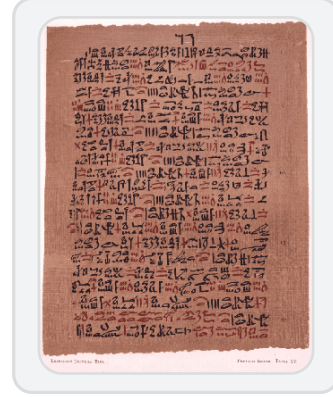
7. "Türklerin İslamiyeti benimsemesinde Gök Tanrı inancı ile İslamiyet arasındaki benzerliklerin olmasının büyük etkileri vardır" **yargısında bulunan bir araştırmacının aşağıdakilerden hangisini bu tezine kanıt olarak gösteremez?**

- A) Temizlik anlayışına önem verilmesi
B) Ahiret inancının olması
C) İkili Teşkilat anlayışının varlığı
D) Ahlaki kavramlara önem verilmesi
E) Vatan sevgisinin kutsal olması

8. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Hiyeroglif yazı – Mısır
B) Alfabe – Fenikeliler
C) Hattuşaş kütüphanesi – Hititler
D) Ay Takvimi – Sümerler
E) Pusula – Yunanlılar

9.

İçerdiği yaklaşık 700 reçete ile eski çağ hekimliğine ışık tutan Ebers Papirüsü, Mısır'da Teb kentinde bir mumyanın kucağında bulunmuştur ve bugün Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi'nde korunmaktadır.

Buna göre Eski Mısır'da aşağıdaki alanlardan hangisinde çalışmalar yapıldığı söylenebilir?

- A) Hukuk   B) Tıp   C) Kültür
D) Sanat   E) Mühendislik

10. Türklerin göçebe hayat tarzı ve uğraş alanları bilimsel gelişmelere yön vermiştir. Hava olaylarının bilinmesi, ayların ve mevsimlerin kayıt altına alınması, Güneş ve Ay'ın hareketlerinin izlenmesi, Merkür ve Venüs gezegenlerinin "Sabah Yıldızı", "Akşam Yıldızı" olarak adlandırılması, desimal sistemin kullanılması bu duruma kanıt olarak gösterilebilir.

Buna göre Türklerin;

- I. astronomi,
II. matematik,
III. eczacılık

alanlarından hangilerinin ilgilendikleri bilim dalları arasında olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

Cevap Anahtarı

1.D 2.D 3.B 4.C 5.A 6.E 7.C 8.E 9.B 10.C